

Έργο: Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο - για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Γυμνάσιο)

Επιμορφωτικό Σεμινάριο

Διαπολιτισμική επικοινωνία στο σχολείο και τη σχολική τάξη

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

21, 23, 28 & 30 Μαρτίου 2007

Θεσσαλονίκη
Ξενοδοχείο Capsis

Εισαγωγικό σημείωμα

Η εισαγωγή της διαπολιτισμικής διάστασης στην αρχική εκπαίδευση και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών θεωρείται σήμερα ως μία από τις βασικές πρακτικές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Αυτό συμβαίνει, καθώς αναγνωρίζεται ότι οι εκπαιδευτικοί κατέχουν ένα ρόλο-κλειδί στη διαδικασία εφαρμογής της διαπολιτισμικής αγωγής στο σχολείο. Συγκεκριμένα, η ανάπτυξη της διαπολιτισμικής διάστασης στην εκπαίδευση και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών θα πρέπει να στοχεύει καταρχήν στην καλλιέργεια βασικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων (ευαισθητοποίηση γύρω από το κοινωνικό φαινόμενο της πολυπολιτισμικότητας, ανοιχτότητα, αποδοχή του διαφορετικού, απαλλαγή από προκαταλήψεις και ρατσιστικές αντιλήψεις, ικανότητα διαχείρισης συγκρούσεων που προκύπτουν από πολιτισμικές διαφορές) και σε ένα δεύτερο επίπεδο στην παροχή σε αυτούς κατάλληλης εκπαιδευτικής τεχνογνωσίας.

Το επιμορφωτικό πρόγραμμα με τίτλο «Διαπολιτισμική αγωγή και εκπαίδευση» διάρκειας 60 ωρών που θα πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο του έργου «Ένταξη παιδιών παλινοστούτων και αλλοδαπών στο σχολείο- για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Γυμνάσιο)» έχει σχεδιαστεί με στόχο να καλύψει τις δύο αυτές βασικές ανάγκες, από τη μια την καλλιέργεια των παραπάνω ικανοτήτων στους εκπαιδευτικούς και από την άλλη την εξοικείωσή τους με κατάλληλες διδακτικές πρακτικές, ώστε να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις προκλήσεις της πολυπολιτισμικής τάξης.

Το επιμορφωτικό σεμινάριο με τίτλο «Διαπολιτισμική επικοινωνία στο σχολείο και τη σχολική τάξη» διάρκειας 15 ωρών αποτελεί το πρώτο από τα τρία σεμινάρια που απαρτίζουν το συγκεκριμένο επιμορφωτικό πρόγραμμα. Το σεμινάριο αυτό επιδιώκει τη συνειδητοποίηση των πολιτισμικών συντεταγμένων της συμπεριφοράς μας, την ευαισθητοποίηση στην πρόσληψη και αντίληψη των πολιτισμικών διαφορών, τη δραστηριοποίηση κινήτρων για τη γνωριμία ξένων τρόπων σκέψης και δράσης και την αποτελεσματικότερη επικοινωνία στην πολυπολιτισμική τάξη. Οι στόχοι αυτοί επιδιώκονται μέσω της ενασχόλησης με βασικές θεματικές των πεδίων της Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας και της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής.

Αναστασία Κεσίδου

Διαπολιτισμική επικοινωνία: προσεγγίσεις και πρακτικές

Αναστασία Κεσίδου

*Λέκτορας, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής,
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
akesidou@edlit.auth.gr*

Το διεπιστημονικό πεδίο της «Διαπολιτισμικής επικοινωνίας» επιδιώκει μέσω της εφαρμογής βιωματικών και εργαστηριακών μεθόδων, όπως είναι το παιχνίδι ρόλων, η μελέτη περίπτωσης, η ιδεοθύελλα κ.λπ. να αναπτύξει στους μετέχοντες στην εκπαιδευτική διαδικασία ικανότητες, όπως είναι η ευαισθητοποίηση γύρω από το κοινωνικό φαινόμενο της πολυπολιτισμικότητας, η ανοιχτότητα και η αποδοχή του διαφορετικού, η απαλλαγή από προκαταλήψεις και ρατσιστικές αντιλήψεις, η ικανότητα διαχείρισης συγκρούσεων που προκύπτουν από πολιτισμικές διαφορές. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκονται ειδικότερα, τα εξής: η συνειδητοποίηση των πολιτισμικών συντεταγμένων, αναφορών και προσδιορισμών της συμπεριφοράς μας, η ευαισθητοποίησή μας στην πρόσληψη και αντίληψη των πολιτισμικών διαφορών, η πρόσκληση ενδιαφέροντος και η δραστηριοποίηση κινήτρων για τη γνωριμία ξένων τρόπων σκέψης και δράσης και τέλος, η ανάπτυξη διαπολιτισμικής δεξιότητας. Στο εργαστήριο αυτό οι εκπαιδευτικοί θα ασχοληθούν με βασικές θεματικές του πεδίου της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, όπως είναι ο πολιτισμός και η πολιτισμική ετερότητα-ξενικότητα, τα «πολιτισμικά φίλτρα», ο πολιτισμός και η επικοινωνία, οι πολιτισμικές διαφορές και τέλος, η διαπολιτισμική επικοινωνία και δεξιότητα.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Aluffi Pentini, Anna (2005), Διαπολιτισμικό εργαστήριο. Υποδοχή, επικοινωνία και αλληλεπίδραση σε πολυπολιτισμικό εκπαιδευτικό περιβάλλον, μτφρ. Μ.Τζουλιάνη. Αθήνα: Ατραπός

Cummins, Jim (2002), Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση. Εκπαίδευση με σκοπό την ενδυνάμωση σε μια κοινωνία της ετερότητας, επιμ. Ε. Σκούρτου, μτφρ. Σ. Αργύρη. Αθήνα: Gutenberg

Γιότοβος, Αθανάσιος (2003), Εκπαίδευση και ετερότητα. Ζητήματα Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Δαμανάκης, Μιχάλης (επιμ.) (2000), Η εκπαίδευση των παλινοστούτων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική προσέγγιση. Αθήνα: Gutenberg.

Ευρωπαϊκό πρόγραμμα για τη διαπολιτισμική μάθηση στη βασική εκπαίδευση και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (EMIL) (2006), Η διαπολιτισμική δεξιότητα για τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ασκήσεις. Σόφια.

Καψάλης, Αχιλλέας/Μπονίδης, Κυριάκος/ Σιπητάνου, Αθηνά (2000), Η εικόνα του «άλλου»/γείτονα στα βιβλία των βαλκανικών χωρών. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου. Θεσσαλονίκη 16-18 Οκτωβρίου 1998. Αθήνα: Τυπωθήτω- Γιώργος Δαρδανός.

Κεσίδου, Αναστασία (2004), «Διαπολιτισμική εκπαίδευση: στόχοι και πρακτικές». Στο Β. Χατζηθεοδωρίδης/ Ν. Γεωργιάδης/ Π. Δεμίρογλου (επιμ.), Προγράμματα Διδασκαλίας στην εκπαίδευση των βαλκανικών χωρών, Πρακτικά του 1ου Βαλκανικού Συνεδρίου της Εταιρείας Επιστημών Αγωγής Δράμας και της Βαλκανικής Εταιρείας Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης, Δράμα, 8-9 Νοεμβρίου 2002. Δράμα: Εκδόσεις ΕΤ.Ε.Α.Δ.

Μάρκου, Γεώργιος (1996), Η πολυπολιτισμικότητα της ελληνικής κοινωνίας. Η διαδικασία διεθνοποίησης και η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ–Γ.Γ.Λ.Ε.

Μήλλας, Ηρακλής (2001), Εικόνες Ελλήνων και Τούρκων. Σχολικά βιβλία, ιστοριογραφία, λογοτεχνία και εθνικά στερεότυπα. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Νικολάου, Γεώργιος (2005), Διαπολιτισμική διδακτική. Το νέο περιβάλλον, βασικές αρχές. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Νικολάου, Γεώργιος (2000), Ένταξη και εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο δημοτικό σχολείο. Από την «ομοιογένεια» στην πολυπολιτισμικότητα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Στενού, Κατερίνα (1998), Εικόνες του άλλου: η ετερότητα από τον μύθο στην προκατάληψη / μτφρ. Σ. Μπενβενίστε και Μ. Παπαδήμα. Αθήνα: Εξάντας–Εκδόσεις Unesco.

Φραγκουδάκη, Άννα./ Δραγώνα, Θάλεια. (επιμ.) (1997), «Τι είν' η πατρίδα μας;» Εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση. Αθήνα: Αλεξάνδρεια..

Διαπολιτισμική επικοινωνία I και II

Αναστασία Κεσίδου

*Λέκτορας, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής,
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
akesidou@edlit.auth.gr*

Βασιλική Παπαδοπούλου

*Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης,
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
vpapa@edlit.auth.gr*

Η εισαγωγή της διαπολιτισμικής διάστασης στην εκπαίδευση στοχεύει μεταξύ άλλων στην καλλιέργεια βασικών ικανοτήτων σε εκπαιδευτικούς και μαθητές, όπως είναι η ευαισθητοποίηση γύρω από το κοινωνικό φαινόμενο της πολυπολιτισμικότητας, η ανοιχτότητα και η αποδοχή του διαφορετικού, η απαλλαγή από προκαταλήψεις και ρατσιστικές αντιλήψεις, η ικανότητα διαχείρισης συγκρούσεων που προκύπτουν από πολιτισμικές διαφορές. Το διεπιστημονικό πεδίο της «διαπολιτισμικής επικοινωνίας» επιδιώκει μέσω της εφαρμογής βιωματικών και εργαστηριακών μεθόδων, όπως είναι το παιχνίδι ρόλων, η μελέτη περίπτωσης, η ιδεοθύελλα κ.λπ. να αναπτύξει τις παραπάνω ικανότητες στους μετέχοντες στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκονται ειδικότερα, τα εξής: η συνειδητοποίηση των πολιτισμικών συντεταγμένων, αναφορών και προσδιορισμών της συμπεριφοράς μας, η ευαισθητοποίησή μας στην πρόσληψη και αντίληψη των πολιτισμικών διαφορών, η πρόκληση ενδιαφέροντος και η δραστηριοποίηση κινήτρων για τη γνωριμία ξένων τρόπων σκέψης και δράσης και τέλος, η ανάπτυξη διαπολιτισμικής δεξιότητας. Στο πλαίσιο του εργαστηρίου αυτού οι εκπαιδευτικοί θα ασχοληθούν με βασικές θεματικές του πεδίου της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, όπως είναι ο πολιτισμός και η πολιτισμική ετερότητα- ξενικότητα, τα «πολιτισμικά φίλτρα», ο πολιτισμός και η επικοινωνία, οι πολιτισμικές διαφορές και τέλος, η διαπολιτισμική επικοινωνία και δεξιότητα.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Aluffi Pentini, Anna (2005), Διαπολιτισμικό εργαστήριο. Υποδοχή, επικοινωνία και αλληλεπίδραση σε πολυπολιτισμικό εκπαιδευτικό περιβάλλον, μτφρ. Μ.Τζουλιάνη. Αθήνα: Ατραπός

Cummins, Jim (2002), Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση. Εκπαίδευση με σκοπό την ενδυνάμωση σε μια κοινωνία της ετερότητας, επιμ. Ε. Σκούρτου, μτφρ. Σ. Αργύρη. Αθήνα: Gutenberg

Γιότοβος, Αθανάσιος (2003), Εκπαίδευση και ετερότητα. Ζητήματα Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Δαμανάκης, Μιχάλης (επιμ.) (2000), Η εκπαίδευση των παλινοστούτων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική προσέγγιση. Αθήνα: Gutenberg.

Ευρωπαϊκό πρόγραμμα για τη διαπολιτισμική μάθηση στη βασική εκπαίδευση και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (EMIL) (2006), Η διαπολιτισμική δεξιότητα για τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ασκήσεις. Σόφια.

Καψάλης, Αχιλλέας/Μπονίδης, Κυριάκος/ Σιπητάνου, Αθηνά (2000), Η εικόνα του «άλλου»/γείτονα στα βιβλία των βαλκανικών χωρών. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου. Θεσσαλονίκη 16-18 Οκτωβρίου 1998. Αθήνα: Τυπωθήτω- Γιώργος Δαρδανός.

Κεσίδου, Αναστασία (2004), «Διαπολιτισμική εκπαίδευση: στόχοι και πρακτικές». Στο Β. Χατζηθεοδωρίδης/ Ν. Γεωργιάδης/ Π. Δεμίρογλου (επιμ.), Προγράμματα Διδασκαλίας στην εκπαίδευση των βαλκανικών χωρών, Πρακτικά του 1ου Βαλκανικού Συνεδρίου της Εταιρείας Επιστημών Αγωγής Δράμας και της Βαλκανικής Εταιρείας Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης, Δράμα, 8-9 Νοεμβρίου 2002. Δράμα: Εκδόσεις ΕΤ.Ε.Α.Δ.

Μάρκου, Γεώργιος (1996), Η πολυπολιτισμικότητα της ελληνικής κοινωνίας. Η διαδικασία διεθνοποίησης και η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ-Γ.Γ.Λ.Ε.

Μήλλας, Ηρακλής (2001), Εικόνες Ελλήνων και Τούρκων. Σχολικά βιβλία, ιστοριογραφία, λογοτεχνία και εθνικά στερεότυπα. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Νικολάου, Γεώργιος (2005), Διαπολιτισμική διδακτική. Το νέο περιβάλλον, βασικές αρχές. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Νικολάου, Γεώργιος (2000), Ένταξη και εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο δημοτικό σχολείο. Από την «ομοιογένεια» στην πολυπολιτισμικότητα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Στενού, Κατερίνα (1998), Εικόνες του άλλου: η ετερότητα από τον μύθο στην προκατάληψη / μτφρ. Σ. Μπενβενίστε και Μ. Παπαδήμα. Αθήνα: Εξάντας-Εκδόσεις Unesco.

Φραγιουδάκη, Άννα./ Δραγώνα, Θάλεια. (επιμ.) (1997), «Τι είν' η πατρίδα μας;» Εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση. Αθήνα: Αλεξάνδρεια..

Προδιαγραφές της διδασκαλίας και δημιουργικότητα του εκπαιδευτικού: Σύγκλιση ή απόκλιση;

Ζωή Παπαναούμ
Καθηγήτρια Παιδαγωγικής,
Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής,
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
zoipapa@edlit.auth.gr

Τα τελευταία τριάντα χρόνια τη δομή των κοινωνιών μεταβάλλουν με γρήγορο ρυθμό κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές αλλαγές. Η μαζικοποίηση, εξάλλου, της εκπαίδευσης όχι μόνο αύξησε τους αριθμούς εκπαιδευτικών και μαθητών, αλλά και δημιούργησε σύνθετα προβλήματα που συνδέονται με την ποιότητά της. Προκύπτει λοιπόν η ανάγκη για αναπροσαρμογές τόσο στη δομή της εκπαίδευσης όσο και στην ουσία της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ενώ ο ρόλος των εκπαιδευτικών αποδυναμώνεται. Ενώ, δηλαδή, οι εκπαιδευτικοί καλούνται να παίζουν ενεργό ρόλο σε καινοτομίες και μεταρρυθμίσεις, βρίσκονται αντιμέτωποι με συνθήκες που μειώνουν την αποτελεσματικότητά τους και τους προκαλούν αισθήματα αβεβαιότητας και ανασφάλειας, στην προσπάθειά τους να αντεπεξέλθουν με επιτυχία στο ρόλο τους.

Στην εισήγηση αυτή εξετάζεται η σύγχρονη ολιστική προσέγγιση για τη διδασκαλία και το εκπαιδευτικό έργο, και συζητείται ειδικότερα το ζήτημα της αυτονομίας των εκπαιδευτικών. Η διδασκαλία είναι γνώσεις και δεξιότητες από τη μια μεριά, τέχνη και δημιουργία από την άλλη, ενώ ζητούμενο δεν είναι μόνο ο εκπαιδευτικός που γνωρίζει το αντικείμενο του και κατέχει ένα ρεπερτόριο απαντήσεων σε διδακτικά ερωτήματα, αλλά εκείνος που στοχάζεται, αναρωτιέται, πειραματίζεται. Αυτό σημαίνει ότι, για να μεγιστοποιηθούν τα αποτελέσματα της διδασκαλίας, θα πρέπει ο εκπαιδευτικός να αξιοποιεί κριτικά το κανονιστικό πλαίσιο και τις προδιαγραφές της διδασκαλίας, να λειτουργεί δηλαδή με σχετική αυτονομία, αλλά και πλήρη συνείδηση των επιλογών του.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Carlgren, I. G. Handal & S. Vaage (1994). *Teachers' minds and actions: research on teachers' thinking and practice*. London: The Falmer Press

Day, C. (2003). *Η εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Οι προκλήσεις της διαβίου μάθησης*, μετ. Α. Βακάκη. Αθήνα : Τυπωθήτω

Hopkins, D. (2001). *School improvement for real*. New York: Routledge Falmer

Καλαϊτζοπούλου, Μ. (2001). *Ο εκπαιδευτικός ως στοχαζόμενος επαγγελματίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Ξωχέλλης, Π. (2005). *Ο εκπαιδευτικός στον σύγχρονο κόσμο. Ο ρόλος και το επαγγελματικό του προφίλ σήμερα, η εκπαίδευση και η αποτίμηση του έργου του*. Αθήνα: Τυπωθήτω

Παπαναούμ, Ζ. (2003). *Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού: θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση*. Αθήνα: Τυπωθήτω

Παπαναούμ, Ζ. (2005). *Ο ρόλος της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην επαγγελματική τους ανάπτυξη: γιατί, πότε, πως*, στο: Γ. Μπαγάκης (επιμ.), *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Μεταίχμιο

Κοινωνική αλληλεπίδραση και μηχανισμοί κοινωνικού αποκλεισμού στο σχολείο

Χρήστος Τσιρώνης
Κοινωνικός Ερευνητής
tsironis@yahoo.com

Ο Κοινωνικός Αποκλεισμός είναι ζήτημα υψηλής προτεραιότητας για τη σύγχρονη κοινωνική θεωρία, αλλά και την κοινωνική και εκπαιδευτική πολιτική. Οι έρευνες δείχνουν πως τα φαινόμενα Κοινωνικού Αποκλεισμού είναι πολυεπίπεδα και πολυπαραγοντικά, ενώ εγγίζουν ιδιαιτέρως τους νέους ως μια γενικότερα ευαίσθητη πληθυσμιακή ομάδα. Με ποιους τρόπους συνδέεται η πολιτισμική, κοινωνική ή ατομική «διαφορετικότητα» των μαθητών με φαινόμενα περιθωριοποίησης και Κοινωνικού Αποκλεισμού; Ποιοι μηχανισμοί Κοινωνικού Αποκλεισμού αναπτύσσονται μέσα στο σχολείο; Ποιος είναι ο ρόλος του σχολείου ως κοινωνικού πλαισίου εμφάνισης των σχετικών φαινομένων αλλά και ως χώρου ανάπτυξης προληπτικών μέτρων και πρωτοβουλιών άρσης του αποκλεισμού;

Σήμερα περισσότερο από ποτέ άλλοτε ο παιδαγωγικός λόγος δεν πρέπει να επικεντρωθεί σε "ένα πρόβλημα" που απαιτεί θεραπευτική ή ποινική λύση, αλλά σε μια ανάλυση που μπορεί να αγγίξει ένα πλέγμα σύνθετων και αλληλένδετων προβλημάτων, που απαιτούν συντονισμένες και πολυσχιδείς εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες.

Βασικοί άξονες της παρουσίασης είναι οι ακόλουθοι:

1. Εννοιολογική προσέγγιση θεματικής: Πολιτισμός, Διαφορετικότητα, Κοινωνικός Αποκλεισμός 2. Μηχανισμοί Κοινωνικού Αποκλεισμού στο σχολείο 3. Κοινωνική Αλληλεπίδραση στη σχολική τάξη, πολιτισμικός πλουραλισμός, Κοινωνικός Αποκλεισμός. 4. Προτάσεις διαχείρισης λόγου και αλληλεπίδρασης 5. Πρακτικές Εφαρμογές.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

A. Giddens, *Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age*, Cambridge: Polity Press 1991.

Ball S., *Sociology in focus education*, London-New York 1986.

Coles, B., “Vulnerable Youth and Processes of Social Exclusion: A Theoretical Framework, A Review of Recent Research and Suggestions for a Future Research Agenda” στο: J. Bynner- L.Chisholm- A. Furlong (Eds.), *Youth, Citizenship and Social Change in a European Context*, Aldershot: Ashgate, 1997, σ. 69-88.

Madanipour, A.– Cars, G.- Allen, J. (ed.), *Social Exclusion in European Cities*, London-Philadelphia: Athenaeum Press, 1998.

Jordan B., *A Theory of Poverty and Social Exclusion*, Cambridge-Oxford 1996

Αθήνα: Μεταίχμιο, 2002

Χ. Κάτσικας – Ε. Πολίτου, *Εκτός τάξης το "διαφορετικό"*, Αθήνα: Gutenberg: 1999

Χ. Τσιρώνης, *Κοινωνικός Αποκλεισμός και Εκπαίδευση στην Ύστερη Νεωτερικότητα*, Θεσσαλονίκη: Βάνιας, 2003.

Τρέσσου Ε., “Αποκλεισμός Ειδικών Ομάδων από την Εκπαίδευση και μέσω της Εκπαίδευσης. Ποιες Ομάδες Κινδυνεύουν περισσότερο”, στο: Ε. Σπανού (επ.), *Ανθρώπινη Αξιοπρέπεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός. Εκπαιδευτική Πολιτική στην Ευρώπη*, Αθήνα 1999, σ. 241-250.

Βιτσιλάκη-Σορωνιάτη Χ., “Η Εκπαίδευση ως Μηχανισμός Αναπαραγωγής του Κοινωνικού Αποκλεισμού. Θεωρητικός Προβληματισμός και Εμπειρικά Δεδομένα”, στο: Κωνσταντίνου Χ. – Πλειός Γ., *Σχολική Αποτυχία και Κοινωνικός Αποκλεισμός. Αιτίες, Συνέπειες και Αντιμετώπιση (Πρακτικά του Η' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου)*, Αθήνα 1999, σ. 567-596.

Χρυσάκης Μ., “Κοινωνικός Αποκλεισμός και εκπαιδευτικές ανισότητες”, στο: Κατσούλης Η. (επ.), *Διαστάσεις του Κοινωνικού Αποκλεισμού στην Ελλάδα. Κόρια θέματα και προσδιορισμός προτεραιοτήτων πολιτικής*, τ. Α', Αθήνα 1999, σ. 83-136.

ΕΚΚΕ, *Διαστάσεις του Κοινωνικού Αποκλεισμού στην Ελλάδα*, τ. Α' και Β', Αθήνα 1996.

**«Ποιος/α είμαι; Ποιος είναι ο άλλος;»
Η πολιτισμική επίγνωση του εαυτού και
η πραγματικότητα του «Άλλου»**

Λίνα Φρόση
Εκπαιδευτικός – Δρ. Ψυχολογίας Α.Π.Θ.
lfrosi@psy.auth.gr

Στόχος της ενότητας αυτής είναι μέσα από βιωματική προσέγγιση οι εκπαιδευόμενοι/ες:

- να γνωρίσουν τον εαυτό τους (ατομική και κοινωνική ταυτότητα)
- να διερευνήσουν τις προσωπικές τους απόψεις για μαθητές και μαθήτριες που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα
- να αποκτήσουν επίγνωση του πώς αυτές οι απόψεις τους επηρεάζουν τον τρόπο που βλέπουν αυτούς τους μαθητές και αυτές τις μαθήτριες, καθώς και τις προσδοκίες που έχουν από αυτούς/ές.
- να διερευνήσουν τις απόψεις τους σχετικά με τον αποκλεισμό και την ένταξη των ‘διαφορετικών’ στο ελληνικό σχολείο, ειδικότερα, και στην ελληνική κοινωνία, γενικά.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Γκόβαρης, Χ. (2001). *Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ατραπός

Νικολάου, Γ. (2000). *Ένταξη και Εκπαίδευση των Αλλοδαπών Μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο*. Από την «ομοιογένεια στην πολυπολιτισμικότητα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παπάς Α. (1998). *Διαπολιτισμική Παιδαγωγική και Διδακτική*. Τόμος Α. Αθήνα

Εκπαίδευση στην πολιτισμική ενημερότητα: Μαθαίνοντας & Κατανοώντας τον «Άλλο»

Αναστασία Ψάλτη
Επίκουρη Καθηγήτρια,
Βρεφονηπιοκομίας ΑΤΕΙΘ
psalti@bc.teithe.gr

Στόχος της θεματικής ενότητας είναι η ανάπτυξη πολιτισμικής ενημερότητας (cultural awareness) στους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς. Συγκεκριμένα, μέσα από σύντομες διαλέξεις, ομαδικές συζητήσεις και βιωματικές δραστηριότητες οι εκπαιδευτικοί (α) θα αποκτήσουν μεγαλύτερη επίγνωση της δικής τους πολιτισμικής παράδοσης, καθώς και της αλληλεξάρτησης με άλλες πολιτισμικές παραδόσεις, (β) θα εκτιμήσουν τη δική τους πολιτισμική παράδοση μέσα στα πλαίσια ενός ευρύτερου κόσμου με τέτοιο τρόπο που θα τους επιτρέψει να κατανοήσουν, να προσαρμοστούν σε και τελικά να αποδεχτούν τις διαφορετικές πολιτισμικές και προσωπικές πραγματικότητες των πολιτισμικά διαφορετικών μαθητών/τριών τους και (γ) θα εργαστούν με στόχο να ξεπεράσουν τα παραδοσιακά μοντέλα αντιμετώπισης του «διαφορε-τικού» (αφομοίωση) και να αναπτύξουν τεχνικές και μεθόδους που λαμβάνουν υπόψη τους την ποικιλομορφία της σχολικής τάξης. Η θεματική ενότητα θα κινηθεί σε τρεις άξονες: I. Πολιτισμική Επίγνωση Εαυτού, II. Στερεότυπα & Προκαταλήψεις, III. Η Πραγματικότητα του 'Άλλου'.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Cummins, J. (1999). Ταυτότητες υπό Διαπραγμάτευση. Εκπαίδευση με Σκοπό την Ενδυνάμωση σε μια Κοινωνία της Ετερότητας. Αθήνα: Gutenberg.

Γιόβαρης, Χ. (2001). Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Αθήνα: Ατραπός.

Δαμανάκης, Μ. (1997). Η Εκπαίδευση των Παλινοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα. Αθήνα: Gutenberg.

Igoa, C. (1995). The Inner World of the Immigrant Child. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Κάτσικας, Χ., & Πολίτου, Ε. (1999). Τσιγγάνοι, Μειονοτικοί, Παλιννοστούντες και Αλλοδαποί στην Ελληνική Εκπαίδευση. Εκτός "Τάξης" το "Διαφορετικό". Αθήνα: Gutenberg.

Μίτιλης, Α. (1998). Οι Μειονότητες μέσα στη Σχολική Τάξη. Μια Σχέση Αλληλεπίδρασης. Αθήνα: Οδυσσέας.

Modgil, S., Verma, G.K., Mallick, K., & Modgil, C. (1997). Πολυπολιτισμική Εκπαίδευση. Προβληματισμοί – Προοπτικές. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Νικολάου, Γ. (2000). Ένταξη και Εκπαίδευση των Αλλοδαπών Μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο, Από την "Ομοιογένεια" στην Πολυπολιτισμικότητα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Segall, M.H., Dasen, P.R., Berry, J.W., & Poortinga, Y.H. (1993). Διαπολιτισμική Ψυχολογία. Η Μελέτη της Ανθρώπινης Συμπεριφοράς σε Παγκόσμιο Οικολογικό Πολιτιστικό Πλαίσιο. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ψάλτη, Α. (2000). Μαθητές και Μαθήτριες από την πρώην Σοβιετική Ένωση και την Αλβανία: Στάσεις, Ανάγκες, Προσδοκίες. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή.